

**Актуальні проблеми
дошкільної освіти в Україні**

Випуск 13

Частина II

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Факультет дошкільної освіти
Кафедра дошкільної педагогіки, психології та фахових методик

Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні

Збірник наукових праць

Випуск 13

Частина II

Заснований в 2005 році

Хмельницький
2017

УДК 373.21 (477) (082)

ББК 74.1 (4 Укр)

А – 43

А 43 Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні: збірник наукових робіт / Укладачі Зданевич Л.В., Машкіна Л.А., Миськова Н.М., Пісоцька Л.С. – Хмельницький: ХГПА, 2017. – Вип. 13. – У 2-х ч. – Ч.ІІ. – 228 с.

У збірнику «Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні» опубліковано матеріали наукового пошуку науково-педагогічних, педагогічних працівників, слухачів магістратури та студентів. Збірник містить статті теоретичного і експериментального характеру науковців, викладачів, педагогів дошкільних навчальних закладів, слухачів магістратури та студентів зі спеціальності «Дошкільна освіта» під науковим керівництвом професорсько-викладацького складу.

Редакційна колегія

Пісоцька Леоніда Станіславівна – кандидат педагогічних наук, доцент, голова

Зданевич Лариса Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, заступник голови

Машкіна Людмила Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, відповідальний редактор

Миськова Наталія Миколаївна – викладач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, комп'ютерний редактор

Рекомендовано до друку рішенням кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик (протокол №6 від 16 січня 2017 року)

© Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2017

© Факультет дошкільної освіти, 2017

© Кафедра дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, 2017

Марчак Леся Володимирівна,
слухач магістратури ДВНЗ
«Прикарпатський національний
університет ім. В. Стефаника»,
м. Івано-Франківськ

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЛОГОПЕДА В ДНЗ

Актуальність проблеми. Професійна діяльність логопеда полягає у наданні логопедичної й медико-психолого-соціальної допомоги особам із порушеннями мовлення, що забезпечується комплексною системою корекційної роботи, зокрема, системою занять з усунення, перш за все, порушень усного мовлення та ін. Тому логопед повинен мати знання не тільки з української мови, лінгвістики, вікової психології, але й із медицини – знання анатомо-фізіологічних механізмів мовлення, будови апарату й процесу його функціонування, що дозволяє розрізнити вимову в нормі та з порушеннями й визначити шляхи логопедичного впливу [4].

Досвід практичної роботи фахівців-логопедів дошкільних навчальних закладів загального типу та особливості таумачення нормативно-правового забезпечення на різних рівнях освітньої ланки потребують подальшого узгодження. Крім того, більшість документації зорієнтована на спеціальну ланку освіти, тому особливої уваги потребує процес організації логокорекційної допомоги в умовах масових освітніх установ.

Метою статті є вивчення умов і змісту логопедичної роботи у дошкільному навчальному закладі.

В 60-70-тих роках ХХ ст. методики обстеження мовлення дітей базувались на врахуванні сформованості всіх мовленнєвих засобів. На основі отриманих при обстеженні даних послідовно аналізувався фонетико-фонематичний, лексико-граматичний розвиток дитини та стан її зв'язного мовлення (Г. Каше, Р. Левіна, Н. Нікашина, О. Правдіна, Н. Сереброва, А. Ястребова та ін.) [14].

У 70-90-ті роки в дослідженнях мовлення аномальних дітей провідну роль отримав напрямок, що передбачав урахування не лише сформованості мовленнєвих засобів, але й зрілості функцій мовлення. Логопедичні методики передбачали проведення

Цендра Мар'яна Василівна,
студентка II курсу, напряму
підготовки «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний
університет

Попович Оксана Михайлівна,
старший викладач, Мукачівський
державний університет,
м. Мукачево

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В.О.СУХОМАЙНСЬКОГО В ПРОЦЕСІ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА

Постановка проблеми та її актуальність. Увійшовши в нове сторіччя, суспільство зіткнулося з низкою принципових питань, породжених складними реаліями сьогодення. Докорінних змін зазнали уявлення про сучасний світ, світогляд людини набув неочікуваних форм, виникла потреба в усвідомленні причетності українського суспільства до глобальних процесів, що здійснюються у світовій інформаційно-технічній і гуманітарній сферах.

Цілеспрямований розвиток гуманної особистості та яскравої індивідуальності можливий лише тоді, коли теорія освіти не декларуватиме необхідність гуманізації виховного процесу, а систематично (за допомогою доцільних технологій) втілюватиме її у практику підготовки підростаючого покоління до активної життєтворчості.

Зміст навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі визначається Базовим компонентом дошкільної освіти відповідно до програм розвитку, навчання, виховання дітей «Я у Світі», «Дитина», що рекомендовані Міністерством освіти і науки України [2]. Принцип наступності та безперервності освіти, взаємозв'язку всіх її ланок є одним із найголовніших у сучасній стратегії розвитку галузі, адже метою виховання дитини в дошкільні роки є її всебічний розвиток, отримання знань про світ, про людей, про норми поведінки. Саме тому останнім часом приділяється багато уваги проблемам

дошкільної освіти та виховання, питанням вдосконалення навчально-виховних програм для дітей дошкільного віку, а особливо проблемі морального виховання [3]. І в цьому процесі батькам і вихователям неоціненну допомогу може надати творча спадщина видатних педагогів, зокрема В. Сухомлинського.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість В. Сухомлинського з кожним роком привертає усе більш пильну увагу світової наукової і педагогічної громадськості. До її висвітлення зверталось чимало дослідників: Н. Ангелуша, Г. Алексевич, М. Антонєць, А. Бондарєв, М. Боришевський, Н. Калениченко, Ж. Омельченко та ін.

Метою статті є аналіз специфіки використання педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського в процесі формування особистості дитини-дошкільника.

Вклад основного матеріалу дослідження. Розроблена В. Сухомлинським педагогічна система не тільки збагатила педагогічну науку новаторськими ідеями і положеннями, внісла вклад як у теорію, так і в практику освіти і виховання, але і склала значний, революційний етап у розвитку вітчизняної педагогічної думки. Педагог обґрунтував теоретичні основи своєї системи; вибудував концепцію і реалізував її у практичній діяльності; визначив: мету (формування всебічно розвинутої особистості), складові всебічно розвинутої особистості (розумове, моральне, громадянське, трудове, фізичне, естетичне, патріотичне, ідейно-політичне виховання, що спираються на гуманістичні основи: окультурення потреб дитини; формування культури бажань, культури почуттів; створення для дитини «радість буття»; формування почуття власної гідності; створення атмосфери успіху; перевага позитивних стимулів і реакцій на поведінку дитини над негативними; взаємодія педагогічних закладів, сім'ї, громадськості тощо).

Осередком, сутністю педагогічної системи Сухомлинського стали гуманізм, ставлення до дитини як до унікальної особистості, природовідповідність, культуровідповідність, опора на позитивне в дитині, створення ситуації успіху, одухотворення знання, формування радості пізнання, тощо.

Для педагогічної системи В. Сухомлинського характерні такі ознаки особистісно-орієнтоване навчання: зосередження уваги на

потребах дитини; переважання навчального діалогу; співпраця, співтворчість між дитиною і педагогом; турбота про фізичне та емоційне благополуччя дітей; пристосування методики до навчальних можливостей дитини; стимулювання розвитку і саморозвитку дитини.

В. Сухомлинський розглядав творчу діяльність дошкільника не лише як вищу форму активності й самостійності, а й як найбільшу радість у духовному житті людини, за допомогою якої відбувається моральне виховання: «Творчість відкриває в дитячій душі ті куточки, в яких дрімають джерела добрих почуттів» [7].

Якщо вихователь прагне плідного співробітництва з підопічними, він повинен дійсно контактувати з ними: чути їх слова, признавати значущість їх занять та цінність їх часу тощо. Гуманістичне навчання та виховання неможливі без активного використання форм співробітництва в процесі навчання [1]. Конфлікти між дітьми – це переважно результат несформованості навичок колективної роботи, низької культури спілкування. Так склалося, що для більшості педагогів колективний спосіб навчання асоціюється тільки із фронтальним опитуванням, самостійною контрольною роботою, яку веде клас. Але в цих умовах спрацьовує тільки формула «кожний за себе» й абсолютно відсутні складові не тільки назчання, а й усього життя людини, як взаємодопомога, взаємообмін, взаємооцінка тощо. Як і А. Макаренко, так і В. Сухомлинський наполягав, що виховання у колективі зовсім не значить нівелювання дітей, підгін під загальний шаблон тощо. Сенс виховання у колективі, на його думку, – у розвитку особистості дитини. Шлях до багатства духовного життя є дуже складним: від індивідуального «внеску» кожного вихованця – до загального «багатства» колективу, від нього – до впливу на індивідуальне духовне багатство – і знову до збільшення приватного «внеску» у загальний фонд. І так до нескінченності.

У Павлівській школі Сухомлинський зумів створити дружний дитячий колектив, у якому діти турбувались один про одного, відвідували хворих, допомагали відстаючим. Поступово у Сухомлинського та його колег створилася велика педагогічна ідея: «дитячий колектив тільки тоді стає силою, що виховує, коли він підвищує кожну людину, затверджує у кожній почуття власної гідності, поваги до себе» [5].

В. Сухомлинський стверджує, що «сила колективу, яка виховує, починається з того, що є в кожній окремій людині, які духовні багатства має кожна людина, що вона привносить у колектив, що дає іншим, що від нього беруть люди» [7, с. 342]. Виділивши й обґрунтувавши найважливіші частини навчально-виховного процесу, Сухомлинський, однак, не відводять їм раз і назавжди встановленого місця: учитель – керівник, колектив – засіб, вихованець – об'єкт. Логіка взаємодії цих трьох компонентів динамічна, по-справжньому діалектична, як і вся педагогічна система В. Сухомлинського.

Навчально-виховний процес відбувається в школі. Ми бачимо, як Василь Олександрович йде від незвичайної «школи під блакитним небом», школи природи і почуттєвого, емоційно-конкретного сприйняття світу до школи як соціального інституту, що «не можна представляти в штучно створеній обстановці ідеологічної стерильності. Навколо підлітків кипить складне і суперечливе життя: часто вони виявляються на перехресті ідейних впливів. Потрібно не укривати від чужих ідейних впливів, а зіштовхувати з ними, примушувати допитливу думку до самостійного аналізу життєвих явищ і ситуацій» [4, с.89]. Перевіркою ефективності виховання і важливою життєвою школою виступає вся наша дійсність. В. Сухомлинський був прихильником ранньої соціалізації дитини, її раннього прилучення до моральних і духовних цінностей суспільства:

«Пізнання дитиною навколишнього світу і самої себе не повинно бути однобічним. Пізнаючи світ і самих себе, діти зобов'язані по крупинці пізнавати свою відповідальність за матеріальні та духовні цінності, створені старшими поколіннями» [7, с.187], – писав педагог. На сторінках трилогії розкриваються головні, на думку Сухомлинського, умови виховання: пізнання, емоційне сприйняття, спілкування та діяльність – у їх діалектичному взаємозв'язку. Самим плідним шляхом пізнання Василь Олександрович вважав шлях від конкретного до абстрактного: «У молодшому віці вчитель для дитини – відкривач світу речей і явищ, а в отроцтві – відкривач світу ідей» [7, с.342].

Сухомлинський досліджував механізми пізнання – мотиви, емоції, стимули – включив їх у систему активної педагогічної дії. Особливе значення у вихованні Василь Олександрович надавав

емоційним переживанням. Він вважав, що «емоційна насиченість процесу навчання, особливо – сприйняття навколишнього світу, – це вимога, висунута законами розвитку дитячого мислення» [4, с.39].

Педагог прагнув тонко і продумано організувати виховний вплив, розбудити у вихованця інтерес до предмета чи явища через почуття подиву і здивування. «Для дитини, – писав Сухомлинський кінцева мета оволодіння знаннями не може бути головним стимулом його розумових зусиль, як у дорослого. Джерело бажання учитися – у самому характері дитячої розумової праці, в емоційному фарбуванні думки, в інтелектуальних переживаннях. Якщо це джерело висихає, ніякими прийомами не змусиш дитину сидіти за книгою» [4, с.65]. Ще більшою мірою це стосується процесів формування духовного світу особистості.

«Емоційно-естетична оцінка ідей, принципів як найважливіший елемент ідейного виховання залежить від того, як глибоко здатна людина переживати в зв'язку з пізнанням навколишнього світу такі почуття, як радість, замишування, подив, сум, тривогу, сором, гнів, збурювання, зніяковілість, совість й ін.» [7, с.420]. У роботах «Серце віддаю дітям», «Народження громадянина» і «Лист до сина» приділено багато уваги складному і багатоплановому процесу спілкування як педагогічної категорії. В. Сухомлинський проаналізував усі типи педагогічно значимого спілкування, торкнувся багатьох аспектів процесу спілкування дитини з природою, з навколишнім світом, із творами мистецтва, охарактеризував принципи спілкування дітей із педагогом, у колективі й один з одним, із представниками старшого покоління – дідусем і бабусею, батьком і матір'ю. «Тонкість почуттів, – писав Василь Олександрович, – виховується тільки в колективі, тільки завдяки постійному духовному спілкуванню з людьми...» [6, с.512].

При цьому ідею педагогічного спілкування він розглядав у єдності з діяльністю та практикою. У трилогії розглянуті найрізноманітніші види педагогічно значимої діяльності: пізнавальна, навчальна, трудова, творча, моральна, емоційна; показане їх значення для формування колективу й особистості. Сухомлинський характеризує діяльність вихователя як педагогічно організований процес, спрямований на формування в дитини

системи відносин до світу, до суспільства і до себе. Для успішної реалізації всіх умов виховання – активного пізнання, емоційного переживання, спілкування та діяльності – педагог спеціально організовував «емоційні ситуації», які трактує як педагогічні. У своїх працях він обґрунтовує це поняття і показує його практичне застосування.

Сухомлинський писав: «У виховній роботі було багато спеціально створених, передбачених, «побудованих» людських відносин, що мали своєю метою затвердити в душах вихованців повагу до людини як до вищої цінності, щоб з дитинства людина була другом, товаришем, братом для іншої людини» [7, с.245]. У роки дитинства, вважав Василь Олександрович, це особливо дієво, адже закладаються основи моральних якостей особистості.

У вихованні підлітка емоційна ситуація має своє значення і здобуває риси самостійної дитячої творчості з яскраво вираженим емоційним фарбуванням. «Для емоційної ситуації, – відзначає педагог, – характерна діяльність, що виражається в широкосердечних поривах, – діяльність немов би стихійна, ніяким задумом не спонукована: моральні цінності, придбані раніш, вступають у дію. Діяльність, що не передбачається заздалегідь і не підготовується, а виникає під впливом обставин, є одночасно і прямию визначеною емоційно-моральною культурою – засобом подальшого розвитку, поглиблення шляхетних людських пристрастей» [7, с.436].

У творі «Народженні громадянина» Василь Олександрович дає загальну характеристику емоційних ситуацій і розкриває методичку виховної роботи в чотирьох із запропонованих їм типів педагогічних ситуацій. Ціль усієї педагогічної діяльності Сухомлинський бачить у вихованні всебічно розвитої гармонійної особистості, у розквіті всіх її сторін, розвитку продуктивних сил, суспільних відносин і виховання робить це можливим. У трилогії ця мета конкретизується з урахуванням специфічних особливостей кожного віку.

Мета дошкільного навчального закладу – сформувати почуття любові до Батьківщини, свого народу, ненависті до її ворогів, допомогти дітям усвідомити свої творчі сили і здібності, тому що «у цьому усвідомленні – сама сутність формування особистості» [5, с.216]. В. Сухомлинський вважав важливим якомога раніше

ознайомити дітей з моральними основами нашого суспільства, сформувавши позитивне до них відношення, викликати загострений інтерес до понять добра і зла, організувати виховний процес так, щоб участь, щирість, співпереживання, співчуття, людяність виявлялися в діяльності.

Усі ці гуманістичні положення, розвиті Сухомлинським, розглядаються педагогічною наукою як новий крок у вирішенні актуальних проблем виховання. Василь Олександрович створював свої добутки в жанрі педагогічної публіцистики, вносячи у твори багатий свій і своїх колег педагогічний досвід, правдиві життєві ситуації, індивідуалізовані образи, елементи фольклору. Показова в цьому відношенні книга «Серце віддаю дітям». Уперше вийшла в 1969 р., вона відразу придбала широку популярність, витримала 46 видань на 23 мовах світу, у тому числі на англійському, французькому, німецькому, японському, китайському. Своєю популярністю вона зобов'язана і манері викладу, і піднятій проблематиці.

У книзі «Серце віддаю дітям» широко представлена дитяча творчість як засіб і результат виховання. Створення казок, тонкі спостереження над природою, вміння передати відчуття свого нерозривного зв'язку з навколишнім світом – у цьому Василь Олександрович бачив злиття творчого сприйняття з аналізом, з міркуванням, з моральним, цивільним змістом. «Треба піти з дітьми до живого джерела думки і слова, домогтися того, щоб представлення про предмет, явище навколишнього світу ввійшло через слово не тільки в їх свідомість, але й у душу і серце. Емоційно-естетичне фарбування слова, його найтонші відтінки – от у чому життєдайне джерело дитячої творчості» [7, с.177].

Велике місце в книзі «Серце віддаю дітям», як і у всіх роботах Сухомлинського, займають ідеї трудового виховання як найважливішого фактора розвитку особистості. Він розглядав працю як головний зміст і сенс життя, вважав виховання потреби трудитися основною задачею всієї системи виховання, оцінював працю як результат складних і нелегких розумових і фізичних операцій. «Праця стає великим вихователем, коли вона входить у духовне життя наших вихованців, – стверджував він, – дає радість дружби і товариства, розвиває допитливість і допитливість, народжує велику радість подолання труднощів, відкриває все нову

і нову красу в навколишньому світі, будить перше громадське почуття – почуття творця матеріальних благ, без яких неможливе життя людини» [7, с.202].

Діалектичний підхід до процесу виховання дозволив Сухомлинському обґрунтувати ідею про необхідність сполучення різних засобів і методів впливу на вихованців: «...педагогічний ефект кожного засобу впливу на особистість залежить від того, наскільки продумані, цілеспрямовані, ефективні інші засоби впливу» [6, с.207].

Висновки. Аналіз спадщини Сухомлинського дає підстави стверджувати, що впродовж усієї педагогічної діяльності виняткову увагу він приділяв проблемі всебічного розвитку особистості у різних видах діяльності, постійному і планомірному формуванню пізнавальних здібностей дітей.

Спадщина Сухомлинського має колосальне значення для українського національного виховання, яке передбачає цілеспрямований, систематичний, регульований педагогічний вплив, розрахований на прищеплення вихованцям любові до України, рідної мови й культури, утвердження в їхній свідомості відчуття етнічно-національної, духовної й мовної єдності, національної неповторності та вагомості.

Особливість українського національного виховання на сучасному етапі полягає в тому, що воно повинно виконувати націотворчу функцію з тим, щоб у найкоротший термін відродити національну гідність і честь, високу духовність і суверенність мислення. Спадщина В.О. Сухомлинського особливо близька нашому сучаснику своїм зв'язком з глибокою народною традицією, з долею народу, якому він присвятив усі свої духовні поривання, помисли і творчі пошуки.

Список використаних джерел

1. Афанасьева И.В. Толерантность с детства / И.В.Афанасьева // Воспитатель ДОУ. – 2007. – №3. – С. 21 – 24.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. кер. та заг. ред. О. А. Кононко. – 3-те вид., випр.. – К.: Світлич, 2009. – 430 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богущ, – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.

4. Монке О.С. Педагогічно-творча спадщина Василія Сухомлинського у контексті формування духовних цінностей дошкільників / О. С. Монке // 36. Наука і освіта 2008, № 6/2008 «До 90 років з дня народження В. О. Сухомлинського». – С. 112 – 115.
5. Омельчук В. Педагогіка В. Сухомлинського – педагогіка гуманізму / В. Омельчук // Рідна школа. – 2013. – № 8–9 – С. 28–30.
6. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагоги / А. М. Бойко, В. Д. Бардінова та ін.; [Під заг. ред. А. М. Бойко]. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 576с.
7. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський. – К.: Рад.шк., 1990. – 356с.

Чемес Ганна Сергіївна,
студентка 34-Д (б) групи,
Вінницький гуманітарно-
педагогічний коледж

Науковий керівник: **Федчишина
Тетяна Леонідівна,** викладач
вищої категорії, старший викладач
Вінницького гуманітарно-
педагогічного коледжу,
м. Вінниця

ПРОБЛЕМИ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ В ПРАКТИЦІ СУЧАСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми та її актуальність. Проблема обдарованості є досить актуальною в наш час. На сьогоднішній день проблема навчання та виховання обдарованої особистості стала невід'ємною частиною життя, основною потребою сучасного етапу розвитку суспільства та держави, від вирішення якої

залежить і подальший її розвиток. Для нашої держави, яка в свою чергу прагне до статусу розвиненої, правової та демократичної держави, створення системи для розвитку обдарованої особистості виступає головною умовою для досягнення успіху на цьому шляху [3, с.10-14]. Ще в дошкільному віці особливого значення набуває розвиток творчих здібностей, проблема виявлення та розвитку обдарованості у дітей, виховання в сім'ї та дошкільному навчальному закладі. Саме тому, дана проблема є актуальною і потребує нового підходу до освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням обдарованості у дітей займалися такі науковці, як Л. Венгер, Н. Лейтес, А. Матюшкін, Б. Теплов, С. Олексюк, М. Ярмаченко, І. Волощук, Е. Торренс, Ю. Гільбух, Н. Шумакова, В. Юркевич та ін. Н.А. Карпенко, І.І. Карабаєва, О.Ю. Буров, В.В. Камишин наголошували на потребі комплексного підходу до вивчення та діагностики обдарованості у дітей дошкільного віку [4]. Вчені пропонують комплект методик, які дають можливість вихователю самостійно виявляти і відслідковувати розвиток інтелектуальних і творчих здібностей дошкільників. О. Матюшкін і його прихильники наголошують на тому, що кожна дитина обдарована від природи і їй надано великий обсяг можливих здібностей – потенціал. Розкрити його повинні дорослі. В його дослідженнях чітко визначається інтегративний підхід до виявлення обдарованих дітей дошкільного віку.

Зазвичай обдаровані діти не знаходять підтримки і розуміння з боку педагогів, однолітків. Саме тому, необхідно спрямовувати зусилля на поступовий, поетапний пошук обдарованих дітей під час їх навчання та виховання за спеціальними програмами.

Мета статті: дослідити проблему обдарованої особистості в практиці сучасної дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У наші дні проблема виявлення, розвитку і навчання обдарованих дітей викликає значний інтерес у психологічних і педагогічних колах. Численні дослідження особливостей розвитку обдарованих дітей підкреслюють актуальність цієї проблеми як у нашій країні, так і за кордоном. Обдарованими називають дітей, які, на думку фахівців, через видатні здібності демонструють високі досягнення в одній або декількох сферах: інтелектуальній, у

ЗМІСТ

Марчак Л.В. Особливості діяльності логопеда в ДНЗ ..	3
Машкіна Л.А. Технологія раннього розвитку	
Б.П. Нікітіна	17
Мельничук О.А., Федчишина Т.А. Проблема морального виховання дітей дошкільного віку в умовах співпраці ДНЗ із сім'єю	23
Микуліна А.К. Вплив творів декоративно-прикладного мистецтва на естетичне виховання дошкільників	28
Мисик О.С. Розвиток інформаційної культури особистості, як чинник формування фахової компетентності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку	36
Михайлова К.В. Розвиток самостійності дітей раннього віку – шлях до формування самодосконалої творчої особистості	42
Міцієнко А.С., Федчишина Т.А. Особливості навчально-виховної роботи з дітьми з порушеннями мовлення в ДНЗ	51
Мордік О.О. Організація суб'єкт-суб'єктної взаємодії в умовах дошкільного навчального закладу	57
Мотичка Г.П., Іванова В.В. Теоретичні основи виховання самостійності у дітей дошкільного віку	64
Несен Л.Г., Фурман О.В. Роль казки у процесі розвитку мовлення дітей дошкільного віку	71
Павлушкіна О.В. Педагогічне керівництво в умовах оптимального рухового режиму дошкільного навчального закладу	75
Пастушенко Ю.Р. Причини виникнення агресивної поведінки дітей старшого дошкільного віку	84
Пахарчук М.С. Особливості розвитку творчих здібностей дошкільників у сучасному ДНЗ	90
Піндус Х.М. Моделювання процесу навчально-виховної діяльності з дітьми дошкільного віку у змішаних групах ДНЗ України	95
Пробита В.М. Використання технології проблемного навчання у вищій школі	100
Решетар М.М., Іванова В.В. Становлення образу я дитини дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема	103
Русин Н.М. Спортивна гра як засіб фізичного виховання дітей дошкільного віку	110

Салабун А.В. Творчий розвиток дітей старшого дошкільного віку в умовах ДНЗ	117
Самохвалова О.В. Формування дружніх взаємин дітей старшого дошкільного віку під час організації трудової діяльності	123
Семенова А.М. Підготовка майбутніх вихователів до формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку..	131
Семиченко В.А. Специфіка психології як галузі наукових знань і сфери практичної діяльності	137
Сергеева З.П. Спілкування як засіб розвитку комунікативних властивостей мовлення у старших дошкільників	145
Сніцаренко Р.Д. Пошуково-ігрова діяльність дітей – один із засобів економічного виховання	150
Ткачук О.А., Онофрійчук Л.О. Особливості адаптації дітей раннього віку до умов дошкільного навчального закладу	156
Тюмінцова О.В. Формування економічної компетенції у дітей дошкільного віку	163
Федак Я.М. Психолого-педагогічні засади формування уявлень дітей про задачі: пізнавальний розвиток старших дошкільників	171
Федонюк С.П., Миськова Н.М. Особливості праці дітей дошкільного віку як засобу трудового виховання	178
Цендра М.В., Попович О.М. Використання педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського в процесі виховання особистості дитини-дошкільника	184
Чемес Г.С., Федчишина Т.А. Проблеми обдарованої особистості в практиці сучасної дошкільної освіти	192
Шабатура Д.Ю. Стратегія формування позитивного іміджу сучасного дошкільного навчального закладу	196
Шевчук О.С., Фурман О.В. Подолання порушень лексико-граматичної сторони мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення III рівня	202
Шевчук Т.П. Використання мнемотехніки у розвитку мовлення дітей дошкільного віку	208
Шкваровська Ю.О., Онофрійчук Л.О. Підготовка майбутніх вихователів до розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку	212
Шпиця А.Ю. Педагогічні умови гендерного підходу у професійній підготовці майбутніх вихователів	217
Яценко С.А. Морально-етичне виховання в структурі духовного формування особистості дітей дошкільного віку....	222

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Хмельницька гуманітано-педагогічна академія
Факультет дошкільної освіти
Кафедра дошкільної педагогіки, психології та фахових методик

Науково-методичне видання

Збірник наукових праць

16 січня 2017 року

А 43 Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні: збірник наукових робіт / Укладачі Зданевич Л.В., Машкіна Л.А., Миськова Н.М., Пісоцька Л.С. – Хмельницький: ХГПА, 2017. – Вип. 13. – У 2-х ч. – Ч. II. – 228 с.

Відповідальні за випуск – Пісоцька Л.С., декан факультету дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент; Зданевич Л.В., завідувач кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, доктор педагогічних наук, професор

За зміст статей і правильне цитування відповідальний автор

**Комп'ютерний набір та оформлення: Миськова Н.М.
Відповідальний редактор: Машкіна Л.А.**

Надруковано з оригінал-макетів авторів

Набір здійснено в інформаційно-методичному центрі
зі спеціальності «Дошкільна освіта»
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

29013, м. Хмельницький, вул. Проскурівського підпілля, 139

